

BİREY VE TOPLUM

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

Sosyal Bilimler: Sosyal bilimler, toplumsal olaylar, insanların sosyal ve kültürel faaliyetleri konusunda araştırma ve inceleme yapan bilim dalıdır. Tarih, coğrafya, sosyoloji, ekonomi, hukuk, psikoloji ve vatandaşlık gibi sosyal konuları içeren derslere **Sosyal Bilgiler** denir.

Sosyal Bilgiler Öğrenmenin Bize Katkıları

- Vatandaşlık görevi ve sorumluluklarının öğrenilmesini sağlar.
- Öğrencilerin, Türk milletine, bayrağına ve Türk ordusuna karşı sevgi, saygı ve güven duygusunu artırır.
- Atatürk ilke ve inkılaplarının önemini anlaşılması ve bunların korunması bilincinin yerleşmesini sağlar.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin dayandığı temel ilkeleri öğretir.
- Hem ülkemizi hem de dünyayı tanımamızı sağlar.
- Demokratik yaşam kurallarını öğretir.
- Ekonomik faaliyetleri ve insan hayatındaki önemini kavramamızı sağlar.
- Beraber yaşama, sorumluluk alma, yardımlaşma, sorun çözme becerisi ve karar verme duygularını geliştirir.
- İnsanların, birbirlerine karşı olan hak ve sorumluluklarını kavramalarını sağlar.
- Bilimin ve teknolojinin gelişmesinin insan hayatı üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini öğretir.
- Toplumu oluşturan insanların sosyal, etkin ve üretken bir vatandaş olmasını sağlar.
- Tarihi ve kültürel değerlerimizi korumamızda önemli bir rol oynar.
- Geçmişimizi öğrenmemizi ve geçmişimize sahip çıkmamızı sağlar.
- Çevremizde olan olaylara karşı duyarlılık kazanmamızı sağlar.
- Yaşadığımız çevreyi tanır ve doğaya karşı hassas oluruz.
- Ülkemizin tarihini ve kültürünü tanırız.
- Toplumsal ilişkileri öğreniriz.

Vatandaş: Aynı toprak üzerinde yaşayan ve aynı devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişilere denir.

Etkin Vatandaş: Haklarını ve sorumluluklarını bilen ve bunlara göre hareket eden vatandaşlara denir. Devlet veya kurumların geleceklerinin belirlenmesinde, yönetiminde rol oynayan, ülke sorunlarına ilgi duyan, devlete ve topluma olan sorumluluklarının bilincinde olan bireydir.

Etkin Vatandaşın Özellikleri

- Kanunlara ve kurallara uyar.	- Vergisini düzenli olarak öder.
- Askerlik görevini yerine getirir.	- Sorumluluk bilinciyle hareket eder.
- Ülke yönetimine katkı sağlar.	- Haklarını bilir ve gerektiğinde kullanır.
- Duyarlıdır.	- Sorumludur.
- Bilinçlidir.	- Saygılıdır.
	- Etkindir.
	- Aktiftir.

YENİ OKULUM

Olay: Ortaya çıkan, oluşan durum, ilgi çeken veya çekebilecek özellikte olan her türlü iş veya hadiseye denir.

Örnek: Cumhuriyet Bayramı'nın kutlanması, çocukların parkta oynaması, trafik kazasının yaşanması gibi.

Olayların Özellikleri

- Her olayın birden fazla nedeni olabilir.
- Her olayın birden fazla sonucu olabilir.
- Olaylar insanları farklı etkiler.
- Aynı olaydan birçok kişi farklı şekillerde etkilenebilir.
- Bir olayın sonucu başka bir olayın sebebi olabilir.
- Olaylara sadece insanlar sebep olmaz.

Olayların Çok Boyutluluğu: Bir olayın birden fazla neden ve sonucunun olmasıdır.

Örnek: Çevre kirliliği, trafik kazaları çok boyutlu olaylara örnektir.

HAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

Birey: Toplumlara oluşturan insanların her birine **birey** denir.

Kalabalık: Kalabalığı oluşturan kişiler tesadüfen ve kısa bir süre için bir arada bulunurlar. Birbirlerini tanımazlar. Yaptıkları işte süreklilik yoktur. Daha sonra dağılırlar.

Örnek: Otobüste yer alan yolcular, pazar yerinde alışveriş yapan insanlar, banka kuyruğunda bekleyenler.

Grup: Grubu oluşturan bireyler isteyerek bir plan dahilinde bir araya gelirler. Ortak amaçları vardır. Birbirlerini tanırlar. Aralarındaki ilişkide süreklilik vardır.

Örnek: Tiyatro kulübündeki öğrenciler, 5-A sınıfı öğrencileri, müzik kulübü öğrencileri.

Not: Aile, doğduğumuz andan itibaren içinde yer aldığımız ilk gruptur. Aile, hem grup hem kurumdur.

İnsanlar aynı anda birden fazla gruba üye olabilirler.

Kurum: Çeşitli amaçlarla toplum yararına hizmet veren kuruluşlara denir. Bir amacı gerçekleştirmek için kurulurlar. Bir hizmet ya da mal üretirler. Kanunlar ve yazılı kurallara göre kurulurlar.

Örnek: Sağlık kurumları, eğitim kurumları.

Resmi Kurum: Devlet tarafından kurulan kurumlara denir.

Örnek: Hastaneler, okullar, nüfus müdürlükleri, kütüphaneler, emniyet müdürlükleri.

Not: Kurum ve resmi kurumlar uzun süreli gruplardır.

Üye: Bir gruba katılan kişilere denir.

Hak: Yasal ve toplumsal olarak bireylere tanınan yetki ve kazançlara denir.

Örnek: Yaşama hakkı, eğitim hakkı, sağlık hakkı, oyun oynama hakkı.

Not: Vazgeçemeyeceğimiz, en önemli hakkımız yaşama hakkıdır.

Ailedeki Haklarımız	Okuldaki Haklarımız
Beslenmek, giyinmek	Eğitim görmek
Barınmak, korunmak	Okul araç-gereçlerinden faydalanmak
Dinlenmek	Temiz bir ortamda eğitim görmek
Kendini ifade etmek	Okul kütüphanesinden faydalanmak
Huzurlu bir ailede yaşamak	
Sevilmek, saygı görmek	

Sorumluluk: Kişinin yapması gereken davranışlardır. Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir.

Örnek: Öğrencinin ödevlerini yapması, babanın ailesini geçindirmesi.

Ailedeki Sorumluluklarımız	Okuldaki Sorumluluklarımız
Odamızı toplamak, düzenli tutmak	Dersi dinlemek
Ev işlerinde ailemize yardımcı olmak	Ödevlerimizi yapmak
Kardeşimizle ilgilenmek	Koridorlarda koşmamak
Evi temiz tutmak	Okul ve sınıf kurallarına uymak
Aile bireyelerine saygılı olmak	Okul araç-gereçlerine zarar vermemek
	Arkadaşlarımızla iyi geçinmek
	Okula ve derse zamanında gelmek

Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız

- Kanunlara uymak
- Vergi vermek
- Askere gitmek
- Oy kullanmak

Not: Haklarımız da sorumluluklarımız da önemlidir.

Rol: İçinde bulunduğumuz grup ya da kurumlarda üstlendiğimiz görevlere denir.

Örnek: Okulda öğrenci, evde çocuk, kardeşimizin ablası, abisi olmamız.

Not: İnsanların rolleri bulundukları gruba göre değişebilir. Bir kişinin fabrikada müdür, evde baba olması gibi. Aynı anda birden fazla role sahip olabiliriz.

Sosyalleşme: Bireyin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olması sürecine denir.

Örnek: Annemize günaydın demek, okulda arkadaşlarımızla selamlaşmak, evden getirdiğimiz yiyecekleri arkadaşlarımızla paylaşmak.

Sosyalleşen Bireylerin Özellikleri:

- Özgüveni yüksektir.
- Kendi kararlarını kendisi alır.
- İş birliği yapabilme becerisi artar.
- Paylaşıcıdır.
- Dayanışmaya önem verir.
- Mutludur.
- Toplum hayatına uyum sağlar.

Plan: Bir işi sonuçlandırmak için neyin, ne zaman yapılacağını önceden düzenlenmesine denir.

Planlı Olmanın Faydaları:

- Başarılı olmamızı sağlar.
- İşlerimizi zamanında ve düzgün bir şekilde yapmamızı sağlar.
- Zamanımızı verimli kullanmamızı sağlar.

ÇOCUK HAKLARI

Dünya üzerindeki bütün çocukların doğuştan sahip olduğu haklara çocuk hakları denir. Dili, dini, ırkı (soyu), cinsiyeti ne olursa olsun çocuk hakları dünyadaki bütün çocuklar içindir. Çocuk hakları, evrenselidir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi, 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir. Ülkemiz Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni 1990 yılında onaylamıştır. Bu sözleşmenin ülkemizde uygulanmasını ve takibini **Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı** gerçekleştirmektedir. Sözleşmenin kabul edildiği gün olan **20 Kasım** aynı zamanda **Çocuk Hakları Günü** olarak kutlanmaktadır Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Çocukların yaşama, vatandaşlık, bakılma, sevilme, barınma, beslenme, dinlenme, saygı görme, sağlık, eğitim, oyun oynama, kendini ifade etme, özel hayatın gizliliği, kişi dokunulmazlığı, konut dokunulmazlığı, bilgi alma, zorla çalıştırılmama, ailesiyle birlikte yaşama, ailesini bilme, isim ve kimlik edinme vb. hakları vardır.

Not: Çocuklar hiçbir şekilde, hiçbir nedenle kesinlikle **CALİSTIRILAMAZ.**

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

İhlal etmek: Bir şeye uymamak, kuralları çiğnemek.

Tumalı Güler
Sosyal Bilgiler Öğretmeni